

نقش و رویکرد طب عدلی در بررسی محل واقعه

پوهنیار مسجدي-رسولي^{۱*}

قوماندانی عمومی آکادمی پولیس، ریاست پوهنځی داخل خدمت، عضو کادر علمی امریت دیپارتمنت ننگرهار- افغانستان

د مسؤل ایمیل آدرس: masjidiinfo2020@gmail.com

ترلاسه سوې: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱ منل سوې: ۱۴۰۳/۰۷/۱۰ خپره سوې: ۱۴۰۳/۰۹/۲۰ د ثبت گڼه: LSSAJ-1-1-06 مخونه (۸۶-۱۰۳)

چکیده

در تحقیق حاضر نقش و اهمیت طب عدلی در بررسی صحنه جرم تبیین گردیده است. طب عدلی از آغاز علوم طبی و ضرورت جامعه به تشخیص واقعات جنایی و حقوقی به فعالیت آغاز نمود و همگام با پیشرفت در طبابت پیشرفت نمود تا جنجال های مبهم و مغلق قضایایی جنایی را با استفاده از دانش طبابت حل و فصل نماید. طب عدلی عبارت از هنر کارشناسی در مسایل مربوط به علوم طبی در راه همکاری به تنظیم قوانین جهت تامین عدالت است. تحقیق و بررسی وقایع قتل، جرایم اخلاقی از جمله وظایف اساسی و اختصاصی پولیس جنایی است که بدون داشتن معلومات و تجربه کافی بررسی آن سهل و ساده نیست، بلکه همواره به کمک و معاونت طب عدلی در زمینه نیاز جدی و اساسی احساس می شود. همکاری های طب عدلی برای پولیس از اهمیت والای برخوردار است، که با استفاده از این طریق بسیاری از واقعات که در آن قتل، ضرب و جرح به میان آمده واضح و آشکار می سازد. هدف از نقش طب عدلی در بررسی محل واقعه آنست که چطور از علوم طبی در کشف جرایم که منشاء طبی و بیولوژیکی دارند شناسایی نمایم و در ترتیب دوسیه و تحقیق از آن در کشف و تعقیب مجرم چگونه استفاده نمایم. در تحقیق حاضر اطلاعات و معلومات به شکل اسنادی جمع آوری شده و به روش تحلیلی و توصیفی مورد بررسی قرار گرفته است. یافته های پژوهش نشان می دهد که طب عدلی به عنوان همکار و یک رهنمای خوب به ارگانهای پولیس، خازنوال و قضاء در کشف و پیدا نمودن حقیقت رول اساسی دارد. نتایج نشان میدهد که دوکتران طب عدلی همیشه به صفت یک شاهد فنی و ماهر در حل قضایای مغلق حقوقی، قضایی و جنایی رول عمده را بازی می نمایند که بدون اکتشافات طب و طب عدلی امکان کشف آن نا ممکن می باشد. از دید علم کریمنالستیک طبیب یکی از اعضای کمیسیون بررسی واقعات قتل به حساب می رود، یعنی طبیب عدلی وظیفه توضیح مسایلی را به عهده دارد که مورد غور و مذاقه دستگاه قانون است. یاهم طب عدلی واضح تر بیان کنیم به منزله پله است بین علوم مثبتة طب که با علوم حقوقی نیز ارتباط را مستحکم میسازد.

کلید واژه‌ها: پولیس، جرم، طب عدلی، محل واقعه، طبیب

مقدمه

تداوم و بقای اعمال زشت مخالف قواعد حاکم بر جوامع موضوع است انکار ناپذیر و غیر قابل اجتناب، از زمانیکه جامعه بشری در گره زمین عرض وجود نموده و انسانها زندگی اجتماعی را آغاز نموده اند پدیده های ضد اجتماعی در جامعه همواره حضور وجودی داشته و از همین لحاظ است که تعدادی از دانشمندان جرم را یک عمل زشت ناسالم اما جز لاینفک و اجتناب ناپذیر هر جامعه سالم تلقی نموده و آنرا ناشی دانسته اند از نظام، فرهنگ درجه مدنیت، شهر نشینی، دین، مذهب، جغرافیه، سطح ارتقای دانش و تحصیل، کلتور یک جامعه که تابع زمان و مکان معین می باشد. در هر جامعه انسانی کسانی هستند که قواعد حقوقی حاکم و ناظر با جامعه را نادیده گرفته بدی و عمل منفور را به جای احسان و نیکی برگزیده، آزادی را قیمت ناچیز ولذت اندک و زود گذر فروخته، غلام و تابع هوا و هوس خواسته های نفسانی گردیده، از معنویات رو بر تافته و غریق در آلودگی مادیات گشته و از راه انسان و انسانیت بدر رفته و مرتکب اعمال زشت، ناپسند، جرمی گردیده است. از اینکه ارتکاب جرم در تاریخ زندگی اجتماعی بشر ریشه کهن دارد و سبب همین استمرار جرم در بستر زمان است که دانشمندان و علماء آنرا به عنوان یک پدیده اجتناب ناپذیر در کنار سایر پدیده های اجتماعی یاد نموده اند.

با این همه در طول تاریخ انسان ها برای مبارزه با پدیده جرمی تحولات و راه های مهمی را پیموده است. از طرف دیگر شیوه ارتکاب جرایم نیز با پیشرفت علم و تکنیک پیچیده تر و مغلق تر گردیده است. مجرمین با استفاده از تکنالوژی های نوین تا حد توان کوشش بخرچ میدهند تا در حالات مرتکب شدن جرایم هیچ نوع آثار و قرائن را از خود در محل واقعه بجا نمانند. طب عدلی تاریخی طولی دارد، در زندگی بشر تداوی و قضات توسط مردان روحانی آغاز و با استفاده از طبیب منعیث شخص مسلکی در قضایای حقوقی و جنایی ادامه یافت، در افغانستان بعد از فاکولته طب در سال ۱۳۱۵ه ش آغاز گردید. طبق مقوله علم کریمنالیستکی که می گویند محل واقعه کلید کشف واقعه است، یعنی تیمی که عازم محل واقعه می گردند و مسئولیت عام و تام بررسی صحنه جرم را بدوش دارند اگر بشکل مسلکی و علمی محل را با جزئیات اش بررسی و اسناد و مدارک لازم را شناسایی و جمع آوری درست نمایند به یقین کامل می توان گفت که هیچ مجرمی از چنگ قانون فرار نخواهد کرد. طبیب یا مسئول طب عدلی که در اکثر قضایای قتل، ضرب و جرح شامل و عضو کمیسیون بررسی محل واقعه می باشد نقش آن در صحنه جرم از اهمیت بسزای برخوردار است. بخاطریکه تثبیت فوت، جرایم اخلاقی، تعیین سن شخص، جرایم اخلاقی، معاینات جروحات، تشخیص علایم فوت، شدت و ضرب جرح و آثار و علایم که در وجود یک مقتول یا جسد تثبیت می نماید توسط موظف طب عدلی ابراز نظر می گردد. امهوتب

(Imhotep) قبل از میلاد در قرن ۲۷، از جمله کسانی بود که برای بار نخستین رابطه بین علم حقوق و طب را لازم و ملزوم یکی دیگر خواند و بیان نمود که هر دو با هم رابط ناگسستی دارند. امهوتب از جمله طبیب های بوده که همراهی فرعون دوسر (Zoser) در مورد فواید و غنایمندی استفاده علم طب در قضایای حقوقی برای اثبات قضیه جرمی با قضات همکاری می نمود (واصل، ۱۳۹۸: ص ۲). هم-چنان نظر به قوانین نافذه کشور و شرایط فعلی مملکت پولیس همواره با جرم و مجرمین سروکار داشته و جلوگیری از جرایم در جامعه یکی از وظایف و اولولیت های پولیس کشور بوده و طب عدلی کلید حل تمام مسایل مغلق جنایی، اجتماعی و قضایی میباشد و در ضمن آن همکار و یک رهنمای خوب به ارگانهای پولیس، خا رنوالی وقضاء پنداشته می شود. محل واقعه یا صحنه جرم یکی از صحنه های است که مجرم و متضرر هر دو باهم، مشاجره لفظی، زد و خورد فیزیکی، قتل و یا هم باعث ضرب و جرح یک دیگر می گردند که در نتیجه این درگیری ها آثار و علایم زیادی در محل باقی می ماند. بررسی صحنه جرم نیازمند همکاری تیم متخصص و مسلکی در رشته های مختلفی است که مجهز با دانش و مهارت های علمی و تکنالوژی در رشته تخصصی مربوطه برای بررسی صحنه جرم می-باشد. محل واقعه کلید و گره گشای کشف جرم است، تیم مؤلف جنایی در صحنه جرم به آثار و مدارک جرمی ژرف نگری دقیق و تحقیق نماید، تا اینکه به دلایل، اسناد، مدارک، قرائن و... دست یابند که مسبب گرفتاری مظنونین و افراد شامل قضیه گردد و بالاخره زمینه محاکمه کشیدن مجرمین برای ارگانهای زیربط مهیا شود و مسؤل طب عدلی از جمله کسانی است که در زمینه روشن نمودن هم چون قضایای کمک لازم می نماید .

روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیق و پژوهش به شکل کتابخانه ای به میتود توصیفی و تحلیلی است که با غور و بررسی کتاب ها و مقاله های که در رابطه به نقش طب عدلی در صحنه جرم، طب عدلی، بررسی محل واقعه و سایر موضوعات مرتبط نوشته شده است مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. سپس موضوع مطالعه همه جانبه گردیده و ادبیات و مفاهیم مورد نظر که ارتباط به موضوع تحقیق ما داشته است استخراج و مورد تحلیل قرار گرفته است.

هدف تحقیق

- واضح نمودن نقش طب عدلی در جریان بررسی محل واقعه جرمی.
- شناسایی آثار و مدارک جرمی که منشاء طبی و بیولوژیکی دارند توسط مسؤل طب عدلی در قضایای مختلف جنایی.
- آشنایی با مسؤلیت عضوه طب عدلی در محل واقعه.

سوال های تحقیق

- نقش طب عدلی در جریان بررسی صحنه جرم چیست؟
- آیا بدون حضور موظف طب عدلی پروسه بررسی صحنه جرم تکمیل شده می تواند در صورتی که قضایای قتل، جرایم اخلاقی و ... صورت گرفته باشد؟
- آیا همکاری مسئولین طب عدلی با پولیس باعث تامین عدالت در جامعه می گردد؟

اهمیت تحقیق

اکتشافات علمی و تئینیکی امروز مورال اکثر مجرمین را در شرایط فعلی کشور تضعیف نموده و جرئت شان از بین برده است. ولی با آن هم تعدادی هستند که مرتکب چنین اعمال زشت و شوم در اکثر نقاط کشور می گردند و آثاری از خود بجا می میگذارند. طب عدلی که وظیفه تشخیص واقعات جنایی و حقوقی دارد و همگام با پیشرفت علم و تئینیک آن هم تا حد توان پیشرفت نموده و با پیشرفت طب و طبابت کوشش می نماید تا جنجال های مبهم و مغلق قضایی جنایی را با استفاده از دانش طبابت حل و فصل و از هم تفکیک نماید ازین رو نقش آن در بررسی صحنه جرم از اهمیت بسزای برخوردار است، و یک ممد و رهنماء خوب پولیس در کشف حقیقت و تا مین کننده عدالت در جامعه است. هم چنان طب عدلی نقش علمی در تشخیص و بررسی شواهد فزیک و طبی مرتبط با جرم از جمله؛ بررسی آثار جروحات، معاینه بکار که از زایل شدن اعتراض داشته باشد، قتل، جرایم اخلاقی، تجاوز، بنوت، تشخیص سن، معاینات اقتدار جنسی، معاینات جرایم زنا و لواط، دعوی زوجین که یک طرف آن عقیم باشد، معاینات زنانی که از اثر رابطه جنسی باردار شده و یا زنانیکه سقط جنین انجام داده اند، سموم و موارد دیگر را ایفا می کند.

پیشینه تحقیق

- تا جای که بنده تا حد توان مطالعه و معلومات جمع آوری نمودم، کتب و مقالات زیادی در داخل و خارج از کشور در این زمینه به رشته تحریر در آمده و به نشر رسیده است که برخی اهم آن را قرار ذیل به معرفی می گیریم که عبارت اند از.
- کتاب طب عدلی، تألیف، دوکتور هدایت الله، شیرزاد، برای پوهنخی مواد مخدر، قوماندانی عمومی اکادمی پولیس، سال ۱۳۹۹ ه ش، به شکل عمومی بحث و بررسی نموده است که مسئولین طب عدلی نظر به قوانین نافذه یاور و همکار پولیس و دستگاه عدلی و قضایی کشور در روشن نمودن قضایای مبهم و مغلق جنایی و قضایی و کشف جرم می باشد.
 - کتاب پولیس علمی، تألیف، مهدی، نجابتی، سال ۱۳۹۱ ه ش، نقش و موجودیت طیب در جریان بررسی قضایای جرمی از اهمیت والای برخوردار است و موجودیت آن در قضایای مختلف جرمی و اخلاقی حتمی پنداشته می شود.

- مقاله علمی، تحقیقی تحت نام: (قراین به عنوان یکی از وسایل اثبات در فقه اسلامی و قانون مدنی افغانستان) از داد محمد نذیر نشر شده در (مجله علمی، تحقیقی پوهنتون کابل) مربوط به پوهنتون کابل.
- مقاله علمی، تحقیقی، تحت نام (نقش نشان انگشت در حل قضایای جنایی از منظر طب عدلی) از عبدالقهار مومنی، سال ۱۳۹۹ه ش، قوماندانی عمومی اکادمۍ پولیس. در تمام بررسی صحنه های جرم که منجر به برخورد فزیکتی قتل، جرایم اخلاقی، جروحات و غیره شود موجودیت طبیب و نظریات طبیب شرط حتمی و لازمی است.
- کتاب تشریح جنایی اسلام و قوانین وضعی، تألیف، عبدالقادر، عوده، سال ۱۳۴۷ ه ش، تمام فقهاء در شریعت اسلام به این قول متفق اند که فن طبابت از جمله فرض کفایی می باشد. و امام ابوحنیفه (رح) می فرماید که به دو دلیل بالای طبیب مسئولیت راجع نمی شود، نخست ضرورت اجتماع و ثانیاً به اثر اجازه مجنی علیه یا اجازه ولی آن شخص (عوده، ۱۳۴۷: ۴۹۵).
- مقاله علمی، تحقیقی زیر نام: (معاینات طب عدلی مدارک اثباتیه جرم) از راضیه رؤوفی نشر شده در (مجله عدالت، ماه نامه، تخصصی، حقوقی و فرهنگی) مربوط به وزارت عدلیه در کابل، سال ۲۰، شماره ۱۹۲/ دلو ۱۳۹۷ه ش. تمام مواردی فوق الذکر بصورت مفصل مطالعه و تحلیل نمودیم که بیشتر موضوع طب عدلی را عمومی بحث نموده اند که بنده با تغیر کلی موارد فوق نقش و رویکرد طب عدلی صرف در جریان بررسی محل واقعه به بحث و بررسی گرفته ایم که تفاوت عمده با موارد فوق را بیان می نماید و یکی از مباحث های اساسی برای پولیس و دستگاه های عدلی و قضایی کشور می باشد که دانستن محاسن و معایب آن برای هر کدام از مسئولین بررسی صحنه جرم حتمی و ضروری پنداشته می شود.

مبانی نظری تحقیق (معنی و مفاهیم)

معنا و مفهوم طب عدلی

طب عدلی (Forensic Medicine) به معنی داد و عدل، گرفته شده است از کلمه یونانی Medicine طب Freon عدلی، یک بخش مستقل از علم طبابت است که، دانش طبی را در حل قضایای حقوقی و جنایی که منشأ طبی بیولوژیکی دارد قرار میدهد. از آنجایی که، حفظ حقوق و حیثیت طبیبان و دفاع از حقوق مریضان از مسئولیت های طب عدلی شمرده می شود؛ لذا در واقعاتی که تعرضات و ادعای نا حق علیه طبیبان صورت می گیرد، طب عدلی از حقوق شان دفاع کرده، هم چنان افعال ها و خطاهای عمدی کارمندان طبی را که مریض و مسلک مقدس طبابت از سبب آن متضرر می شود کنترل و بررسی می کند لذا گفته می توانیم که، طب عدلی عبارت است از به کار بردن علم طب در تأمین عدالت و تأمین عدالت در طبابت. طوریکه از

نامش هواید است طب عدلی بر علاوه مسایل جرمی بزرگترین و عالی ترین مرجع نهادینه کننده عدالت جنایی در یک جامعه و یک کشور می باشد. قابل یاد آوری است که طب عدلی به شکل نوین امروزی برای اولین بار در قرن (۱۹م) بوجود آمد که از سال ۱۳۱۵ خورشیدی بدینسو در افغانستان فعالیت دارد. که امروزه در اکثر قضایای قتل که به پولیس موصلت می وزد و برای بررسی آن راهی می-شوند یک نفر از اعضای طب عدلی شامل کمیسیون بررسی محل واقعه و قضایای مختلف می باشد. که نظر به قوانین پولیس شامل افسر، ساتنمن و ساتونکی بوده که در تشکیلات وزارت امور داخله استخدام و جهت تامین نظم و امن عامه طبق احکام قانون فعالیت می-نماید (قانون پولیس، ۱۳۸۸: ماده ۲، فقره ۱).

اصول اخلاقی برای طبیب در اسلام

در دین مقدس اسلام، طب و طبابت سرآمد تمام دانش های بشری است، زیرا فلسفه علوم دیگر، بهره وری انسان ها از مواهب و نعمت های زندگی است. اگر صحتمندی و سلامتی در کار نباشد انسان چگونه می تواند از این مواهب بهره ببرد. حرفه و مسلک طبابت از آن رو که با جان، ناموس و اسرار زندگی مردم سر و کار دارد، علاوه بر مقررات اسلامی و قانونی در همه رشته ها دارای آداب و احکام خاصی است که رعایت آن برای طبیب به بطور اخص به یک طبیب مسلمان لازم و ضروری دانسته شده است. در قرآن کریم حضرت ابراهیم (ع) می فرماید «و اذ مرضت فها یشفین» ترجمه: و چون بیمار شوم او (خداوند) شفایم میدهد (سورة شعراء، آیه: ۸۰). اخلاق طبی در اسلام بر پایه اصول اسلامی و اهمیت حیات انسان و صحتمندی آن تاکید دارد. ابن سینا در اثر «القانون فی الطب» (کتاب قانون در طب) بیان داشته که طبیب باید از همه چیز احترام به حیات انسانی را رعایت کند (drakbary.com). یک عده از شهروندانی کشور که در قضایای متعدد جرمی با طب عدلی مواجه شده اند و از اهمیت آن پی برده اند چنین می گویند (زمانی که در اطراف و نواحی دور مرکز مردم با اتفاقات و واقعات مرموز روبرو می شوند باید مسئولین را در جریان گذارند تا قضیه به طب عدلی راجع شود. چون طب عدلی باعث کاهش جرم شده، قتل های مرموز را واضح سن و سایر واقعات جنایی و مجرم را به پنجه قانون می سپارد تا با افراد بی گناه عدل و انصاف شود (BBCNazar.com: Feb/22/2009).

معنی لغوی و اصطلاحی جرم

معنی لغوی جرم

جرم و جرمیه در لغت از ماده جرم به فتح جیم گرفته شده که به معنای قطع کردن و بریدن است. و نیز به معنای هر کار و کسب زشت، بد و مکروه می-باشد. به معنای باعث شدن و وادار کردن به کار زشت و ناپسند نیز اطلاق می گردد (استادان دیپارتمنت حقوق، ۱۳۹۹: ص ۲۰).

تعریف شرعی و فقهی جرم

جرم در زبان قرآن کریم و به تبع آن در فقه اسلامی، عبارت از انجام دادن فعل یا گفتن قولی که شارع مقدس آن را منع کرده است. در آیه (۱۲) سورم المائده کلمه «یجرمنکم» به معنای کارهای ناپسند و زشت وارد شده است و نیز اللفظ مجرمین در آیه (۴۸) سوره قمر نیز ناظر بر اعمال و رفتار زشت کسانی است که در گمراهی به سر می برند. به همین منوال را فقهاء اسلام کلمه جرم را به دو مفهوم یکی به معنای عام و دیگری به معنای خاص معرفی نموده اند.

الف: جرم به معنای عام: عبارت از انجام دادن فعل، یا گفتن قول که قانون اسلام آن را حرام قرار داده، و بر فعل آن مجازاتی را مقرر داشته است. یا ترک فعل، یا قول که قانون اسلام آن را واجب محسوب نموده و بر ترک آن مجازات را مقرر داشته است.

ب: جرم به معنای خاص: عبارت از امور ممنوعه شرعی که خداوند (ج) به وسیله تطبیق جزای حد یا تعزیر، مردم را از ارتکاب آن باز می دارد (نذیر، ۱۳۹۱: ص ۴۶ و ۴۷).

تعریف حقوقی جرم

جرم عبارت از روش انسانی است که ذریعه قانون تثبیت گردیده و مخالف حقوق باشد و قانون آن را متسوجب مجازات دانسته باشد. یا جرم عبارت از سرپیچی از قواعد جزایی ذریعه اعمال اجرایی و اهمالی می دانند. عالم جرم شناسی بنام (گاروفالو)؛ جرم عبارت است تعرض به احساس اخلاقی بشر یعنی جریحه دار کردن آن بخش از حس اخلاقی که احساسات بنیادی نوع خواهانه یعنی شفقت و درستکاری را شامل می شود. یا هم جرم یک عمل زشت و منفوری است که شریعت یا قانون جزا آن را منع نموده و یا امتناع از عملیست که شریعت اسلامی یا قانون جزا به اجرای آن حکم نموده باشد و در مقابل آن جزا تعیین نموده باشد (عوده، ج ۱: ص ۹۱).

تعریف قانونی جرم

جرم، ارتکاب عمل یا امتناع از عملی است که مطابق احکام این قانون جرم شناخته شده، عناصر آن مشخص و برای آن مجازات یا تدابیر تامینی تعیین گردیده باشد (کود جزا، ماده ۲۷: فقره ۱). جرم به عملی اطلاق می شود که قبلاً ذریعه قانون منع قرار گرفته و مجازات آن پیش بینی شده باشد. که در این مورد ماده (۲۷) قانون اساسی مصوب سال (۱۳۸۲) و ماده (۷) کود جزاء افغانستان چنین مشعر است.

- ماده (۲۷) قانون اساسی: «هیچ عملی جرم شمرده نمی شود مگر به حکم قانونی که قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد» (قانون اساسی، ۱۳۸۲: ماده ۲۷).
- ماده (۷) کود جزا: «هیچ عملی جرم شمرده نمی شود مگر به حکم قانونی که قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد» (کود جزا، ۱۳۹۶: ماده ۷).

محل واقعه یا صحنه جرم

محل واقعه عبارت از محل است که جرم در آنجا واقع شده و نتیجه آن در همان محل و یا محل دیگر ظاهر شده باشد. صحنه جرم از چهار بعد (از نظر وسعت، از نظر پوش، از نظر حرکت، از نظر کشف) قابل اهمیت می باشد (استادان دیپارتمنت کریمنالستیک و کریمنال میتودیک، ۱۳۹۹: ص ۴). یا محل واقعه عبارت از محل است که یک عمل جرمی در آن صورت گرفته باشد، معمول است زمانیکه در یک محل عمل جرمی انجام می شود یک نوع تغییرات مادی بمیان می آید که خود همین تغییرات مادی زمینه آن را فراهم می کند که از صحنه جرم آثار و مدارک اثباتیه جرم کشف و بدست آورده شود (عارفی، ۱۳۹۹: ص ۵۱).

صحنه جرم یا مخفیگاه مجرم

پیشرفت علوم و تکنالوژی تاثیرات خود را در زمینه های وسایل و افزار کشف جرم و اثبات آن گذاشته اقرار، شهادت و قسم که در طول تاریخ منحصث دلایل قانونی اثبات جرم در کنار شیوه های غیر متعارف کشف و اثبات جرایم جایگاه خاص داشت و عدالت با توصل با آن ها تامین می شد، در قانون اجراءات جزایی موقت برای محاکم افغانستان یکی از دلایل قانونی اثبات جرم تسجیل گردیده اند، چون قابل مشاهده و ارایه نبوده و اثبات واقعیت آن ها مشکل است و این دسته دلایل می تواند تحت تاثیر انگیزه های مالی، تهدید و ارباب و تطمیع که در وضع فعلی کشور نمی توان آن ها را نادیده گرفت و محرک های روانی، کینه و حسد قرار گرفته واقعیت ها روشن نشود، در حالیکه نظر به فقره (۳) ماده (۲۳) قانون مذکور هدف اصلی از تحقیق جنایی عبارت از کشف و پرده برداشتن از حقایق و واقعیت ها است. فقره (۶) ماده (۵) قانون مذکور حکم می کند: مظنون و متهم حق دارد سکوت اختیار نموده از اظهار هر گونه بیان امتناع ورزد، کشف و اثبات جرم را پیچیده تر می سازد. بناً به دلایل علمی باید اتکاء نمود و دلایل نظری در موارد با محک آن ها سنجیده شود این دلایل که مادی یا فزیکتی یا شواهد عینی اند مثل آثار انگشت، خون، اسپرم، موی، سلاح، مرمی، پوچک، خط و امضاء و غیر کشف و بدست آورد نتیجه و تحقیق نمود زیرا این نوع دلایل قابلیت استناد داشته و انکار ناپذیر اند و قضاوت های متکی به دلایل مادی و فزیکتی عادلانه و قرین واقعیت بوده می تواند.

سنجش دلایل نظری با محک دلایل مادی دارای مشروعیت نیز می باشد زیرا با مطالعه قرآن کریم در داستان زندگی حضرت یوسف (ع) دیده می شود، زمانیکه برادران آن حضرت پیراهن خون آلود را به عنوان مدرک کشته شدن یوسف (ع) خدمت پدر آورده مدعی شدند که گرگ یوسف را دریده و خورده است، حضرت یعقوب (ع) به دلیل پاره نبودن پیراهن نتوانست ادعای فرزندان خود را قبول کند، پاره نبودن پیراهن خود یک دلیل مادی است، زیرا منطقی نبود که گرگ کسی را بدر

و بخورد و پیراهن آن پاره نگرده. پس لازم است این نوع دلایل را در صحنه جرم باید جستجو کرد و از امکانات علمی که همپای پیشرفت علوم برای اکتشاف و اثبات جرم پیشروی پولیس و ارگان های عدلی و قضائی قرار گرفته استفاده مؤثر نمود و با درک و شناخت دلایل و مدارک حقیقی و واقعی خود را به مخفیگاه مجرم برسانیم .

هکذا صحنه جرم محلی است که مجرم اقدامات خلاف قانون خود را برای ارتکاب جرم در انجا انجام داده است. در بعضی جرایم علاوه از صحنه اصلی جرم صحنه های ثانوی یا دوهمی هم وجود دارد، فرضاً جسد مقتول به محل دیگر منتقل و مخفیانه دفن شده باشد، که در این حالت محل وقوع قتل صحنه اصلی و محل دفن صحنه یا محل ثانوی (محل دریافت) پنداشته می شود. اهمیت صحنه جرم در آنست که سرچشمه اطلاعات در مورد جرم واقع شده و مرتکب آن می باشد. بررسی درست آن پولیس را به مخفیگاه مجرم می رساند. زیرا مرتکبین جرم آثار از خود در صحنه جرم، نزد مجنی علیه یا هر دو بجا می گذارند یا آثار نزد خود ایشان بجا می ماند، بناً از صحنه جرم اگر مدرک و دلیلی بدست نیاید بیانگر کمبود امکانات فنی کشف جرم یا نقص آموزش و کم تجربه گی مسولین و اعضای بررسی کننده است با توجه به نقش مؤثر دلایل مادی برای اثبات وقوع جرم و کشف مجرمین و غیر قابل انکار بودن این دلایل حفظ و بررسی دقیق صحنه جرم و جمع آوری دلایل و مدارک و جلوگیری از ضایع و محوه شدن آن ها دارای اهمیت ویژه است. (Practical crime scene processing and investigation)

شواهد و مدارک اثباتیه جرم

شواهد و مدارک اثباتیه جرم عبارت از اسناد و موادی است که توسط آن جرم صورت گرفته و یا آثار جرمی را در خود حفظ کرده که معمولاً در محل جرم و نواحی آن و یا نزد فاعل و مفعول جرم دریافت می گردد، که با معاینات و تست های لابراتواری علمی که بالای آن ها صورت می گیرد می توان جرم را رد و یا تثبیت کرد .

دوسیه های جنایی

مطالعه دوسیه های جنایی در حل یک تعداد زیادی وقایع، حقوقی، جنایی، طبی یا عدلی مفید، ارزنده و رهنمایی کننده می باشد؛ زیرا اکثر چنین اتفاق مراحل اول معاینات نظریات طبی یا عدلی طبی در آن اخذ نشده و یا اینکه در مورد نظریات موجوده در دوسیه توضیحات لازم ارایه نشده و یا بعضاً در واقعات فوتی جسد قبلاً دفن گردیده که جهت تکمیل دوسیه نظریه عدلی طبی ضرورت می افتد. بناً ضرورت است تا دوسیه مورد مطالعه اطبای عدلی طبی قرار گیرد. هر گاه در دوسیه نظریه طبی موجود نباشد و از روی گذارش ها و معایناتی که در دوسیه موجود است موضوع بررسی گردد که، این امر آن قدر دقیق نبوده و نمی توان بالای آن استناد کرد، در این

صورت مسئولیت به دوش ارگان های مربوط بررسی قضیه است. در هم چو واقعات، اگر امکان معاینات طبی میسر باشد، می-توان معاینه را پیشنهاد و بعد از معاینه و مطالعه دقیق، موضوع را بررسی کرد؛ اما اگر در دوسیه نظریه طبی موجود باشد و ایجاب توضیحات لازمه را ارایه کند. هم چنان داکتر طب عدلی مکلف است موضوع را همه جانبه مطالعه کرده و توضیحات لازمه را ارایه کند بعضاً اتفاق می افتد که، در یک دوسیه دو نظریه طبی مخالف و متغیر وجود داشته باشد، که با بررسی دقیق آن داکتر طب عدلی یکی آن را تأیید می-کند. در صورتی که هیچ یک مورد تأیید قرار نگیرد، در آن صورت واقعه را شخصاً معاینه و در صورت امکان ابزار نظر می کند، تا حقایق روشن شود. از همین جاست که، قانون مؤسسه خدمات طب عدلی، برای طبیب عدلی این صلاحیت را می دهد که، در واقعه تحت معاینه و تحقیق خود، دوسیه جنایی مربوط را دقیق مطالعه کند، موضوع دیگری که دوسیه جنایی باید می افتد که، بعضی دوسیه های جنایی با این که، در مورد مطالعه داکتران طب عدلی قرار گیرد، همانا معاینات دوسیه ها در موضوعات طبی و عدلی طبی است؛ زیرا انگیزه های اکثر جنایات طور مثال، خودکشی ها و مرگ های تصادفی، بعد از تکمیل دوسیه و حکم محکمه، ظاهر می گردد. عبارت از خطا و اهمال.

نقش طب عدلی در بررسی محل واقعه جرم

پركتيك طب عدلي نشان داده است كه مشاهده محل واقعه خصوصاً در واقعات قتل و جرح، جنایات جنسی، قتل ولید، سقط جنین و سایر مواردی که مدارك اثباتیه طبی و بیولوژیکی در محل واقعه جرم موجود باشد، حتمی پنداشته می شود. درین موارد طبیب عدلی و در صورت عدم حضور وجود ایشان سایر اطباء اشتراك کرده می تواند که با دانش طبی و اختصاصی موضوعات زیر را بررسی و توضیح می کنند:

۱- بررسی حالت جسد، در صورت موجودیت علائم حیاتی اهماتامات طبی عاجل اخذ و به زود ترین فرصت به یکی از مراکز طبی مجهز انتقال میگردد.

۲- تأیید و تصدیق مرگ در صورت موجودیت علائم مؤثق مرگ مانند: سردی میتی، لکه های میتی شخی و خشکی میتی.

۳- تعیین زمان مرگ و سایر تغییرات در جسد.

۴- بررسی شخص مظنون و متضرر؛ در محل واقعه جرم: تثبیت حالت روانی، سمولیشن، تثبیت علائم مجادله

مانند: چاپ ناخن ها و دندان ها و اخذ خون، اسپرم، مو، لکه ها و سایر افرزات و انساج بعد از مهر و نشانی شد توسط هیئت به لابراتوار های طب عدلی و سایر لابراتوار های اختصاصی.

۵- ارایه توضیحات لازم در مورد اجرای اعمال مستقلانه در جروح مرگ آور و مشخصات آلات جارحه در محل واقعه جرم و بالاخره پاسخ به سوالاتی که ارتباط دارد به مسایل طبی بیولوژیکی و صورت وقوع جرم در محل واقعه جرم.

۶- مکلفیت طیب در بررسی محل واقعه در جهت کشف حقایق به استناد مدارک اثباتیه جرم خیلی اختصاصی و حساس است بناً طبیی که در تیم هیئت بررسی اشتراک می کند، باید به اساسات علمی بررسی محل واقعه وارد بوده اصول آن را از شروع الی ختم رعایت کرده و مجهز با وسایل طبی ذیل باشد: (آله فشار و ستاسکوپ، سیت کوچک امبولاتوری و اوتوپسی، ترمومتر، مواد انتی سپتیک، سلاید، پنست، تستیوپ، بوتل های مختلف النوع، چپن، ماسک، کلاه، خریطه های پلاستیکی، دسکش های پلاستیکی، فیه، تباشیر، رشمه، کاغذ و قلم، کامره عکاسی جهت عکس برداری، اخذ کروکی و عکاسی، سرش، سکاشتیب، قیچی، لباس و وسایل شخصی، مواد خوراکی (در صورتی که محل واقعه جرم دور باشد)، کتابچه یادداشت، تار وسوزن) وغیره وسایل نظر به ضرورت.

اهمیت طب عدلی در محل واقعه جرم

در حقیقت محل واقعه سرچشمه تمام حقایق و اطلاعات مربوط به جرم و مجرم است. هرگاه این محل به طور علمی و اصولی مورد بررسی قرار بگیرد، ابتدای جاده ای است که به مخفی گاه مجرم منتهی میگردد، زیرا همیشه دلایل و مدارک اثبات جرم در محل جرمی باقی می ماند. ضرب المثل معروفی انگلیسی است که می گویند: وقتی کسی جنایت میکند، تقدیر شاهی برای آن فراهم می سازد. اصولی که براساس نظریه "انتقال" در سال (۱۹۳۰م) توسط (ادماندلوکار) رئیس مؤسسه جرم شناسی پوهنتون لیون فرانسه ارایه شده حاکی از آن است، اشخاصی که مرتکب جنایت می-گردند، و به طور حتمی آثار از صحنه جنایت و یا نزد متضرر و یا از هر دو نزد مجرم باقی می ماند. باتوجه به اصول فوق الذکر هرگاه در بررسی محل واقعه دلیل و مدارک به دست نیاید و یا امکان ربط دادن جرم به متهمی مقدور نباشد، قبال از این که این امر بحساب فقدان مدارک و دلایل گذشته شود، باید آن را به حساب عدم مراعات اصول بررسی محل واقعه یا محدودیت امکانات تخنیکی کشف جرایم و یا عدم مهارت مسلکی گذاشت. پس بادرک مطالب فوق بررسی دقیق و علمی محل واقعه، حفظ و جمع آوری مدارک اثباتیه جهت معاینات اختصاصی (لابراتواری) به خاطر کشف حقایق از اهمیت خاصی برخوردار است، تا ندانسته به گناهی مجازات نگردد و یا گنهکاری با حیل و تدویر از چنگ قانون فرار نکند و یا جرم را پوشیده نماند. هکذا پولیس جنایی باید تنها به افراد فاعل و اظهارات شهود اطمینان و اعتماد نکرده، بلکه لازم است اقرار و اظهارات متذکره راتحت مطالعه و تدقیق و تحلیل قرار بدهد(همدل، ۱۳۹۰: ۵۶).

هدف و اهمیت از بررسی صحنه جرم

هدف از بررسی محل واقعه جرم، فراهم ساختن یک گزارش علمی و قابل اعتماد برای مراجع قضایی تحقیق کننده گان و غیره می باشد. طوری که می دانیم کی از مهمترین مراحل تحقیق جرم، مرحله مشاهده و بررسی است و دلیل اهمیت آن این است که می توانیم دلایل علمی و یا عینی را که از قاطعیت زیادی برخوردار اند پیدا نمائیم (استادان دیپارتمنت کریمنالستیک و کریمنال میتودیک، ۱۳۹۹: ص ۴۲). هم چنان باید یک دید و تصویر کلی از صحنه جرم مانند مستند نزد خود داریم داشته باشیم زیرا برای مستند سازی یک صحنه جرم اصل آن ضرور پنداشته می شود، که گاهی اوقات مستند نمودن دوباره صحنه جرم شاید یک سال و چندین سال بعد انجام شود فلذا برای چنین رویداد های اهم باید کار درست، مسلکی و علمی انجام داده شود (تراب زاده، ۱۳۸۸: شماره ۶، ص ۹۵).

شرایط محل واقعه جرم

در جامعه ها ارتکاب جرم بر بنیاد وضعیت موسمی، اقلیمی، دین، مذهب و فرهنگ و.... فرق می کند. به همین اساس وقایه از جرم مستلزم طرح پلانهای دقیق و طویل المدت می باشد که مسولیت اجرای آن بر عهده مقامات مسولین عدلی و پولیس جنایی است، وظایف اصلی پولیس جنایی کاهش دادن بر جرم و جرایم در هرگونه شرایط بوده و وظیفه مقامات عدلی و قضایی اجرا و انجام عدل و انصاف در میان تمام قضایای کشور می باشد. تا اینکه مردم بتواند در یک فضای امن و آرامش زنده گی نمایند، اما در جوامع که پولیس توانایی وقایه از وقوع جرایم را نداشته باشد یا نتواند بطور مؤثر با آن برخورد و جلوگیری نماید موجب بروز آثاری منفی در سطح جامعه و کشور خواهد شود، که در چنین حالات ها بی اعتمادی و بی باوری میان ملت و دستگاه حکومتی آهسته آهسته صعود خواهد نمود. (استادان دیپارتمنت کریمنالستیک و کریمنال میتودیک، ۱۳۹۹: ص ۳۸).

بررسی محل واقعه کاری است تخنیکی و اختصاصی و به همین دلیل در ترکیب آن باید افراد دارای دانش اختصاصی شرکت داشته باشد و نظر به قضایای مختلف که در شرایط کنونی کشور در اکثر شهرهای کشور رُخ می دهد شرایط ارتکابی آن کاملاً با هم تفاوت دارند. ولی در بررسی محل واقعه نکات ذیل در نظر گرفته شود بهتر خواهد بود.

۱- داشتن دانش مسلکی و تجربه کافی.

۲- علاقه و ایمان به کار.

۳- مجهز بودن با وسایل مدرن و امکانات تخنیکی مدرن روز.

۴- همیشه کوشش شود تا محل واقعه با نور طبیعی بررسی گردد. در واقعات استثنایی که ایجاب کند، بررسی صحنه جرم شبانه انجام شود، باید از وسایل تنویر که نور مکفی دارد استفاده شود و بعد از بررسی محل واقعه مورد حفاظت قرار گیرد و مجدداً از طرف روز مورد بررسی قرار داده شود.

۵- نقطه دیگری که رعایت آن برای اعضای هیئت لازم است آن است که در بدو ورود محل مناسبی را که سکتگی در کار وارد نکند، برای قرار دادن وسایل و تجهیزات، اختصاص دهد.

۶- دلایل و مدارک جرم باید گویا باشد و اعضای تیم باید در صدد کشف رابطه میان شیء یا اثر موجود در محل واقعه جنائی باشد؛ لذا پیش گوئی، عجله و اخذ تصمیم قبل از وقت مناسب نیست.

۷- به منظور کمک و تسکین آلات متضررین از جرم و اعاده هر چه سریع تر وضع محل بحالت اولیه، سرعت عمل در بررسی محل واقعه و جمع آوری مدارک اثباتیه آن از اهمیتی خاصی برخوردار است. خصوصاً در موردیکه جرم در معابر عمومی صورت گرفته باشد.

طرز و نحوه بررسی محل واقعه جرم

مشاهده محل واقعه معمولاً شامل دو مرحله می باشد. در مرحله اول تمام اشیاء واجسام محل واقعه به صورت ثابت، یعنی بدون حرکت و تغیر موقعیت مطالعه میگردد. تنها در صورت موجودیت جسد در محل واقعه طیب که عضو هیئت بررسی است، جسد را معاینه و در صورت موجودیت علایم حیات در جسد اهتمامات طبی انتقال داده میشود. اخذ و جهت کمک-های اختصاصی متضرر به یک مرکز مجهز طبی انتقال داده میشود، بعداً بر اساس معیارات و اصول عکاسی، یاد داشت ها و کروکی محل واقعه اخذ میگردد. در بررسی محل واقعه جرم و جمع آوری مدارک اثباتیه همیشه توجه می شود که پیش از یادداشت برداری، تهیه عکس و کروکی محل واقعه از دست زدن به اشیاء و مدارک موجود در صحنه جداً خود داری شود، چنانچه مؤلفان طب عدلی می گویند: محل واقعه در مرحله اول باید با چشم بینا و گوش شنوا، زبان و دست آرام بررسی گردد، زیرا احتمال دارد در دست زدن به اشیاء و مدارک اثباتیه جرم برخی از آثار جرمی محوه و نابود گردد و آعاده آن به حالت اولیه غیرممکن باشد. این توصیه به دلیل اهمیت فوق العاده آن به قاعده طلائی شهرت پیدا کرده است. البته این قاعده یک استثناء دارد و آن زمانی است که نجات جان شخص یا اشخاص با برطرف کردن موجبات وقوع حوادث بعدی همانند انفجار و غیره مطرح باشد که در این صورت نجات جان افراد در درجه اول اهمیت و تقدم کارها قرار می گیرد. با وجود آن هم در هنگام فعالیت نجات افراد حتی الامکان باید سعی شود از محوه آثار جرمی جلوگیری بعمل آید.

در بررسی محل واقعه و جمع آوری مدارک جرم برای این که مدرکی معدوم و ضایع نشود، و چیزی از نظر پنهان نماند، باید در بررسی از محل ورود و از حاشیه محل واقعه، به شکل (دایروی، خطوط موازی، فتری یا مارپیچی، شربیدی، شبکه ای) شروع و به صورت درست مسلکی و علمی ادامه یابد، تا تمام محل واقعه را در برگرد (عارفی، ۱۳۹۹: ص ۲۹۹). و هیچ وقت نباید از محل ورود به محل واقعه به طور مستقیم بالای جسد و مدارک اثباتیه داخل شد.

نقش معاینات طب عدلی در پروسه های کشف، تحقیق و قضاء معاینات طب عدلی عمدتاً در خدمت مقامات تحقیقی و قضایی قرار داشته و بر اساس قوانین نافذه و در مراحل مختلف از جمله کشف، تحقیق و قضاء صورت می گیرد. هم چنان متخصص طب عدلی حین مطالبه پولیس، خرنوال، قاضی یا سایر مراجع ذیصلاح قانونی مکلف به اشتراک در مشاهده محل واقعه و نبش قبر می باشد (قانون طب عدلی، ۱۳۸۷: ماده ۷).

الف- مرحله کشف

کشف واقعات جنایی، اکثراً از طرف بخش های کشف و کنترل ریاست مبارزه با جرایم جنایی صورت می گیرد. بررسی و مشاهده محل واقعه از طرف متخصص طب عدلی در واقعات قتل و جرح و تثبیت جرایم اخلاقی نقش مهم و بنیادین را در تثبیت جرم دارا می باشد. متخصص طب به حیث اهل خبره در امور معاینات و تشخیص مطابق احکام قانون اجراءات جزایی اشتراک نموده، در پروسه کشف جرم و برای بدست آوردن مدارک اثباتیه آن ها را کمک می نماید (قانون طب عدلی، ۱۳۸۷: ماده ۸). البته مدارک اثباتیه از بُعد طب عدلی دارای دو اهمیت ویژه (اهمیت طبی و اهمیت حقوقی) می باشند.

اهمیت طبی مدارک اثباتیه جرم

از نظر طبی معاینه و بررسی مدارک اثباتیه جرم، مدارک علمی جرم، برگه شهود برای درک حقیقت موضوع و بررسی مواد ضرورت حتمی بوده که بدون این اسناد و مدارک نمی توان موضوع را حل و به سوالات خرنوال، پولیس، وقاضی جواب درست و قناعت بخش ارایه گردد مانند واقعات قتل، سقط جنین بنوت (ولدیت مشکوک) تسممات، جرایم جنسی، تثبیت هویت و غیره می توان یاد آوری نمایم.

اهمیت حقوقی مدارک اثباتیه

اهمیت حقوقی مدارک اثباتیه از نظر حقوقی بررسی و مطالعه دقیق و همه جانبه مدارک علمی جرم در تعقیب و تحقیق و بالاخره اصدار حکم و قرار محکمه اهمیت زیاد دارد که برای قاضی کمک می کند تا حق را از باطل جدا نموده و در تعیین مجازات فیصله عادلانه را صادر نموده باشد. اهمیت عمومی و اساسی مدارک اثباتیه در این است که آیا جرم واقع شده و یا خیر

طور مثلاً: ایا سقط جنین صورت گرفته ویا این سقط جنایی بوده و یا تصادفی؟ و یا یک حالت تصادم یا حادثه ترافیکی تحت تاثیر الکول و یا استعمال کدام دواى مخدره صورت گرفته یا خیر؟

ب- مرحله تحقیق و باز پرسى

تحقیق توسط نهاد های تحقیق کننده یعنی مستنطقان صورت می گیرد. در این مرحله فرستادن به موقع مواد جهت تحقیقات طب عدلی از اهمیت بسزایی در جهت تثبیت میکانیزم وقوع جرم و شناخت مجرم داشته، مشروط بر این که، مواد تحقیق بدون گذشت زمان به طب عدلی فرستاده شود؛ زیرا با گذشت زمان در شکل و حالت اولی مواد (جسد، شخص زنده، شواهد، اثباتیه جرم) می توان چنان تغییراتی را مشاهده کرد که، قضاوت بالای آن ها مشکل می گردد و یا نتایج متوقع و مطلوب از معاینات به دست نه آید. فرضاً پیشرفت تفسخ، امکان تثبیت علت مرگ را در جسد ضعیف گردانیده و یا بعضاً آیین می برد و یا به موقع نفرستادن واقعات در بخش تثبیت جرایم اخلاقی، با گذشت زمان نسبت تغییرات و معدوم شدن مدارک، امکان قضاوت درست و عملی را در مورد از بین می برد. بنا بر این آن تحقیقات طب عدلی در مرحله استنطاق اهمیت خاص خود را داشته و مسئولان تحقیق در مراحل مختلف روند تحقیق، جهت حل مشکلات طبی و بیولوژیکی می توانند، از متخصص طب عدلی و یا متخصصان سایر رشته های طب مطالبه همکاری نمایند. متخصص طب عدلی مکلف است، راجع به هر نوع معاینات و تشخیص عدلی طبی نظر مسلکی خویش را ارایه نماید (قانون طب عدلی ۱۳۸۷: ماده ۶).

ج- مرحله عدلی و قضایی

مشخصات تحقیقات طب عدلی در محکمه خصوصیات خود را دارا می باشد؛ زیرا برای ترتیب کردن استنتاج دقیق و مکمل در جلسه قضایی، متخصص طب عدلی، باید اسناد و دوسیه نسبتي را قبل از شروع جلسه قضایی مطالعه کند. بناً وظیفه نخست متخصص در محکمه کنترل از صحت بودن تمام این اسناد می باشد، به اجازه رئیس محکمه، مشخص می تواند سوالاتی را از مدعی، مدعی علیه، وکیل دعوی و شهود راجع واقعه مطرح کند. بعضاً در روند قضایی لازم می افتد تا مجدداً، متضرر یا متهم معاینه شوند و یا تحقیقات دوباره بالای اجساد، شواهد و مدارک اثباتیه جرم صورت گیرد. در حین جلسه قضایی و یا ختم آن بنا بر حکم و لزوم دید محکمه، به طرفین دعوی اجازه داده شود، تا اگر سوالاتی نزد شان موجود باشد در مقابل متخصص به صورت تحریری ارایه کنند معمولاً در محکمه همان متخصص دعوت می شود که، در مرحله تحقیق مسئولیت ابراز نظر را داشته و در صورتی که احضار متخصص اولی ناممکن باشد، مطابق قانون و لزوم دید محکمه، متخصص دیگری دعوت شده می تواند (شیرزاد، ۱۳۹۹).

مطالعه آثار مدارک اثباتیه جرم در محل واقعه از نظر طب عدلی

معاینات طب عدلی بر معاینات اجساد، اشخاص زنده و دوسیه های جنائی، آلات و موادی را تحت معاینات قرار می دهد، که ارتباط به کشف و اثبات جرم داشته و به نام مدارک اثباتیه جرم ویا ادله مادی یاد می گردد. مدارک اثباتیه جرم در پهلوی اظهارات شهود، نظریات اهل خبره، پروتوکول معاینه محل واقعه و سایر اسناد، طبق قوانین جزایی به صفت ادله مادی جرم محسوب می گردد. به دو بخش (مدارک اثباتیه که منشأ بیولوژیکی ندارد و توسط آن جرم صورت گرفته و یا در مورد واقعه و چگونگی صورت واقعه معلومات میدهد مانند: اسلحه، آلات جاریه و امثال آن. مدارک اثباتیه که منشأ بیولوژیکی دارد، مانند: خون، اسپرم، موها، لعاب دهن، ادرار، مواد غایطه، مایع امینوتیک، لوخیا، پارچه های نسجی، و سایر افزازات عضویت انسان.

ارسال مدارک جمع آوری شده به لابراتوار

لابراتوار جنایی تمام آثار و مدارک جمع آوری شده توسط تیم بررسی محل واقعه را مورد تحلیل و ارزیابی قرار داده و نتایج آنرا به پولیس جنایی مؤظف اعلام می دارد، تا آن ها در تعقیب و کشف بعدی قضیه رهنمایی نماید .

تیم های بررسی محل واقعه و در مجموع پولیس جنایی به شکل از اشکال به اساس تقسیم کار وظایف عملی در ساحه یا محل واقعه هم چنان کار لابراتواری را در قسمت بررسی واقعه جرمی بدوش دارند .

چیزیکه در محل واقعه ادامه می یابد، بررسی محل واقعه (تحلیل محل واقعه) نامیده می شود و چیزیکه در لابراتور های جنایی پیش برده می شود علم قانونی یا تخصصی و تدقیقاتی نامیده می شود.

همه مؤظفین پولیس جنایی متخصصین یا اهل خبره نیستند (منظور از متخصصین یا اهل خبره افراد متخصص در یک بخش از علم که دانش تخصص داشته باشند مثل داکتر طب عدلی که از نظر حقوقی و طبی در قضایای مربوط به تخصص اش ابراز نظر نموده، پولیس را همکاری و رهنمایی می کند). برخی از مؤظفین پولیس جنایی فقط در قسمت بررسی عملی در محل واقعه آشنایی دارند، آنها مدارک مادی را جمع آوری می نمایند، و به لابراتوار ها می فرستند و موظف پولیس جنایی باید درک و فهم خوبی از علوم قانونی و حقوقی، پولیسی و مسلکی داشته باشد، و ارزش خاص مدارک مختلف النوع در محل واقعه جرمی را تشخیص دهد. اما در بسیاری موارد کار عملی در محل واقعه و کار در لابراتوارهای جنایی ممد یکدیگر اند (استادان دیپارتمنت کریمنالستیک و کریمنال میتودیک، ۱۳۹۹: ص ۴۴).

نتیجه گیری

نظر به بررسی، تحلیل و توصیف اطلاعات جمع آوری شده مبنی بر مقالات علمی، کتب های تخصصی این رشته و قوانین زیربسط به این نتیجه دست یافتیم که بررسی صحنه جرم یکی از مراحل اساسی برای کشف و ریشه کن نمودن ریشه جرایم می باشد، زیرا تمام اطلاعات و معلومات که ارزش حیاتی برای دستگاه پولیسی و ارگانهای عدلی و قضایی دارد به آن دست خواهیم یافت و صحنه جرم به صحنه ی گفته می شود که جرم در آن محل رُخ داده باشد نتیجه آن در همانجا و یا محل دیگری بدست آمده باشد. و آن چیزیکه برای پولیس در رسیدن به حقیقت، کشف جرم و شناسایی فاعل اصلی نقش مهمی دارد مدارک اثباتیه جمع آوری شده است که بشکل علمی و مسلکی توسط مؤظفین و مسؤولین کمیسیون بررسی محل واقعه انجام می شود، و اعضای کمیسیون از جمله کسانی آند که صلاحیت عام و تام جمع آوری مدارکی دارند که مورد غور و مذاقه قانون است و توسط قوانین جزایی منحث مدارک شناخته شده است. برای صحت و سقم و مدارکی که منشاء بیولوژیکی دارد و یا هم قضایایی مانند قتل، جرایم اخلاقی، ضرب و جرح و ... به آن ها موصلت می ورزد برای حقیقت یابی آن نقش مؤظف طب عدلی برای تامین عدالت در جامعه اهمیت بسزای دارد و بدون نظریه مسؤل طب عدلی تمام اجراءات که منتج به بررسی جمع مدارک اثباتیه جرمی از واقعات قتل، ضرب و جرح و غیره باشد ناقص و نا تکمیل پنداشته می شود. لهذا کوشش شود در بررسی صحنه جرم افراد و اشخاص گماشته شوند که افراد مسلکی، مجرب، متعهد، راستکار، و در راه خدمت و تامین عدالت جنایی و قضایی کشور صادقانه و خادمانه خدمت نماید.

پیشنهادات

- ۱- برای محوه و تکرار سوء تفاهم جریان بررسی صحنه جرم که اشتباه آن جبران ناپذیر؛ حياء، عزت و حتی حیات انسان مطرح است. بهتر است، افراد مسلکی و مجرب گماشته شوند.
- ۲- استفاده از تجارب کشور های که در آن بخش اقدام شان مؤثر و دست آورد خوبی دارند.
- ۳- داشتن هماهنگی و مساعی مشترک طویل المدت میان ارگان پولیس و ریاست خدمات طب عدلی.
- ۴- شریک ساختن تجارب غرض بلند بردن ارتقای ظرفیت تیم و اعضای بررسی محل واقعه.
- ۵- استفاده و اشنایی با وسایل مدرن تخنیکی که در جریان وظایف از آن استفاده صورت می گیرد.
- ۶- فراهم نمودن زمینه آموزش برای مسلکی سازی کارمندان بخش امور جنایی و طب عدی در داخل و خارج از کشور.

منابع

1. قرآن کریم.
2. استادان دیپارتمنت کریمنالستیک و کریمنال میتودیک. سال (۱۳۹۹ ه. ش). کریمنالستیک. قوماندانی عمومی اکادمی پولیس.
3. تراب زاده، حسن. سال (۱۳۸۸ ه. ش). بررسی صحنه های جرم الکترونیکی. ناشر: کارآگاه، دور (۲)، شماره ۶).
4. خلاصون، محمدعارف. سال (۱۳۸۹ ه. ش). حقوق جزا. کابل: انتشارات مطبعه پولیس.
5. عارفی، محفوظ الله. سال (۱۳۹۹ ه. ش). کریمنالستیک. جلال اباد: انتشارات یار خپرندویه ټولنه.
6. عالمی، احسان الله. همکاران، پیغام، عبدالمنان و یادگاری، محمد یوسف. سال (۱۳۸۷ ه. ش). طب عدلی (کتاب درسی برای پوهنځی حقوق و شرعیات). انتشارات: بنگاه انتشارات و مطبعه میوند.
7. عوده، عبدالقادر. (۱۳۷۴ ه. ش). تشریح جنایی اسلام و قوانین وضعی. انتشارات: پیغام خپرندوی مرکز.
8. عوده، عبدالقادر. سال (۱۳۹۰ ه. ش). حقوق جنایی اسلام. ج ۱.
9. قانون پولیس. سال (۱۳۸۸ ه. ش). شماره مسلسل (۹۹۴). جریده رسمی.
10. قانون طب عدلی. سال (۱۳۸۷ ه. ش). شماره مسلسل (۹۴۷). جریده رسمی.
11. کود جزا، جریده رسمی، سال (۱۳۹۶)، شماره ۱۲۶۰).
12. مومنی، عبدالقهار. سال (۱۳۹۹ ه. ش). نقش نشان انگشت در حل قضایای جنایی از منظر طب عدلی. قوماندانی عمومی اکادمی پولیس.
13. نذیر، داد محمد. حقوق جزای عمومی اسلام. سال (۱۳۹۱ ه. ش). انتشارات: رسالت.
14. واصل، عبدالاقرار. سال (۱۳۹۸ ه. ش). کریمنالستیک. کابل: انتشارات، نوی مستقبل خپرندویه ټولنه.
15. همدل، عبدالمنان. سال (۱۳۹۰ ه. ش). تحقیقات علوم جنایی. انتشارات: مطبعه پولیس.
16. BBCNazar.com: Feb/22/2009
17. drakbary.com
18. Practical crime scene processing and investigation

Role and approach of forensic medicine in investigating the scene of incident

Teaching assistant Masjidi Rasooli

Instructor at Police Academy Department of interne Service Faculty's
Directorate, Nangarhar, Afghanistan

Email: masjidiinfo2020@gmail.com

Abstract

The present study elucidates the role and importance of forensic medicine in investigating crime scenes. Forensic medicine, as one of the oldest medical sciences, has been essential in diagnosing criminal and legal events from the outset and has progressed alongside advancements in medicine to resolve ambiguous criminal cases using medical knowledge. Forensic medical issues that contributes to establishing laws for ensuring justice. Investigating murders and ethical crimes is a fundamental duty of criminal police, which often requires the assistance of forensic medicine due to its specialized knowledge and experience. Collaboration with forensic medicine is crucial for the police, as it helps clarify many incidents involving murder or assault. The aim of forensic medicine in examining crime scenes is to utilize medical sciences to identify crimes with medical and biological origins and assist in apprehending criminals through investigation. This research collected information through documentation and analyzed it descriptively. Findings indicate that forensic medicine plays a fundamental role as a good collaborator and guide for police, prosecutors, and judiciary in uncovering the truth. Doctors of forensic medicine act as expert witnesses in solving complex legal, judicial, and criminal cases where without medical discoveries, detection would be impossible. Form a criminalistics perspective, a forensic physician is considered a member of a murder investigation commission responsible for explaining matters relevant to legal scrutiny. In simpler terms, forensic medicine acts as bridge between positive medical sciences and legal sciences.

Keywords: police, crime, forensic medicine, crime scene, physician.

Islamic Emirate of Afghanistan
Ministry of Higher Education
Helmand University

Leed Social Science Academic Journal

Volume:1

Issue: 1

Year:2024